תכנון במערכת ההשכלה הגבוהה
התכנית הרב שנתית תשפ"ג – תשפ"ח

הוועדה הציבורית להעלאת ההון האנושי בקרב הפונים להשכלה על - תיכונית

ז' באדר ב, תשפ"ד
18.3.2024

המועצה להשכלה גבוהה היא המוסד הממלכתי לענייני השכלה גבוהה בישראל, ומתווה את מדיניות מערכת ההשכלה הגבוהה. המל"ג הוקמה מכוח חוק המל"ג התשי"ח – 1958, כתאגיד סטטוטורי עצמאי ובלתי תלוי. הקמתה נועדה ליצור הפרדה בין המערכת הפוליטית לבין מערכת ההשכלה הגבוהה, על מנת להבטיח שלא תהיה פגיעה בחופש האקדמי. החוק מגדיר את סמכויותיה, הרכבה, ואופן פעולתה של המועצה.

היתר והכרה/הסמכה לפי כללי המל"ג

- מתן היתר לפתיחתו ולקיומו של מוסד להשכלה גבוהה.
- הענקת הכרה במוסד כמוסד להשכלה גבוהה.
- הכרה בתואר אקדמי כתואר מוכר.
- הסמכת מוסד מוכר להשכלה גבוהה להעניק תארים אקדמיים מוכרים.
- הערכת איכות

תכנון

סמכויות ות"ת:

תכנון

- **להציע לממשלה ולמל"ג תכניות פיתוח** של ההשכלה הגבוהה ולתכן את מימונן;
- **לחות את דעת בפני המל"ג** לפני שזו תגבש את דעתה על **פתיחת כל מוסד/יחידה.**

תקצוב

- **להוות גוף בלתי תלוי** בכל ענייני **ההקצבות** להשכלה גבוהה, שיעמוד בין הממשלה והמוסדות הלאומיים מהצד האחד, והמוסדות להשכלה גבוהה **מצד שני;**
- **לחלק בלעדית** בין המוסדות להשכלה גבוהה את התקציב הרגיל ותקציב הפיתוח בהתחשב בצרכי החברה והמדינה, תוך שמירה על חירות אקדמית וקידום מחקר והשכלה;
- **לעקוב אחר ניצול התקציבים** על מנת למנוע גרעונות או חריגות;

התכנית הרב שנתית

גיבוש יעדיה של מערכת ההשכלה הגבוהה בשנים הקרובות בתחומי המחקר, ההוראה, חברה וקהילה, והבטחת המתווה התקציבי למימושם.

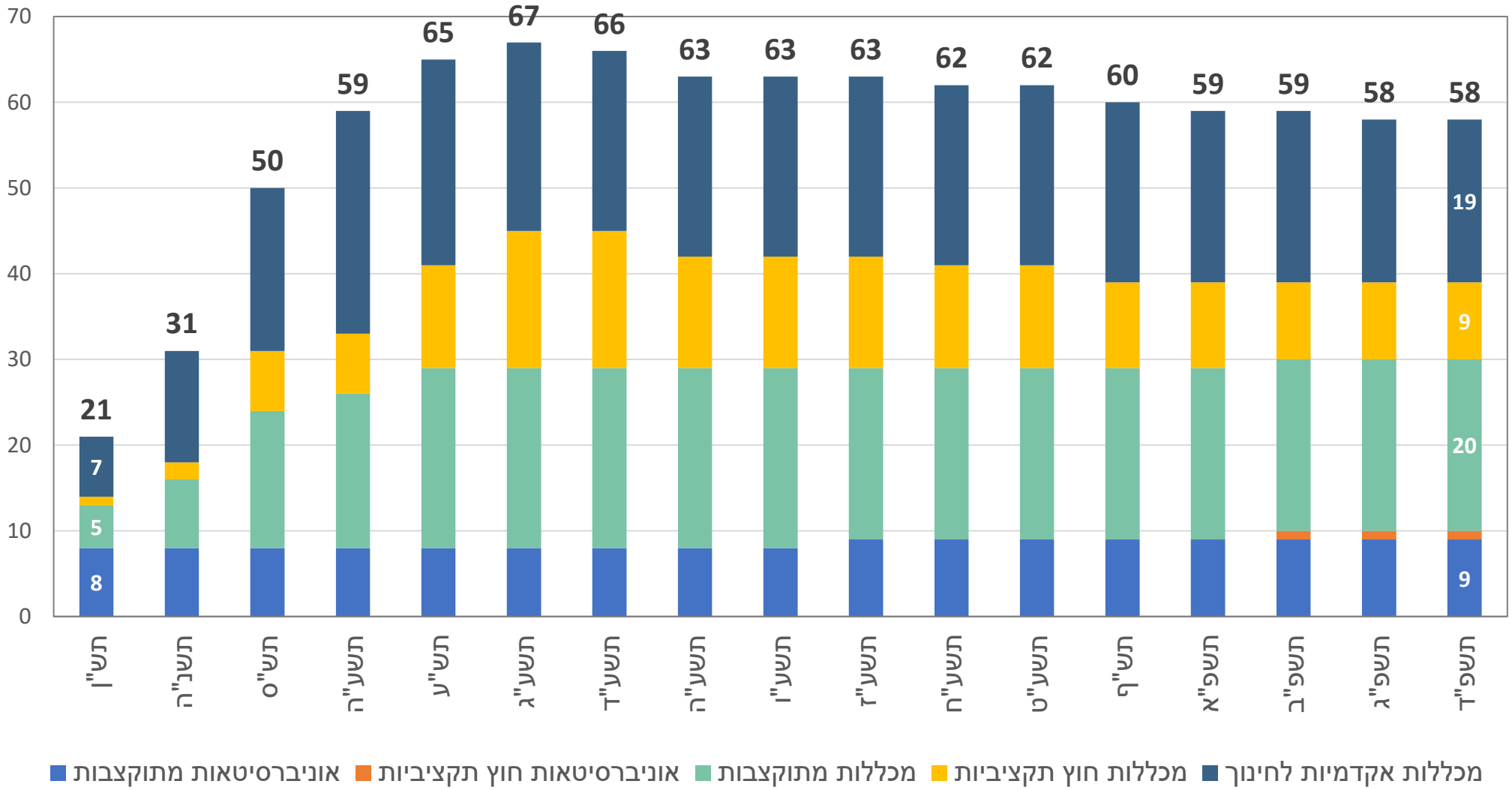
תהליך העבודה

1. הגדרת יעדי המערכת בשנות התר"ש
   - התייעצות עם גופים רלוונטים נוספים
   - דיונים מקדימים בות"ת/מל"ג
   - תובנות ולקחים משנות התר"ש שהסתיימה
2. דיונים עם משרד האוצר – גיבוש הסכם התר"ש
3. דיונים ואישור עיקרי התכנית בות"ת/מל"ג
4. הצגה לור"ה וור"מ – כולל הצגות מול צוותים מקצועיים רלוונטים
5. יציאה לשלב המימוש

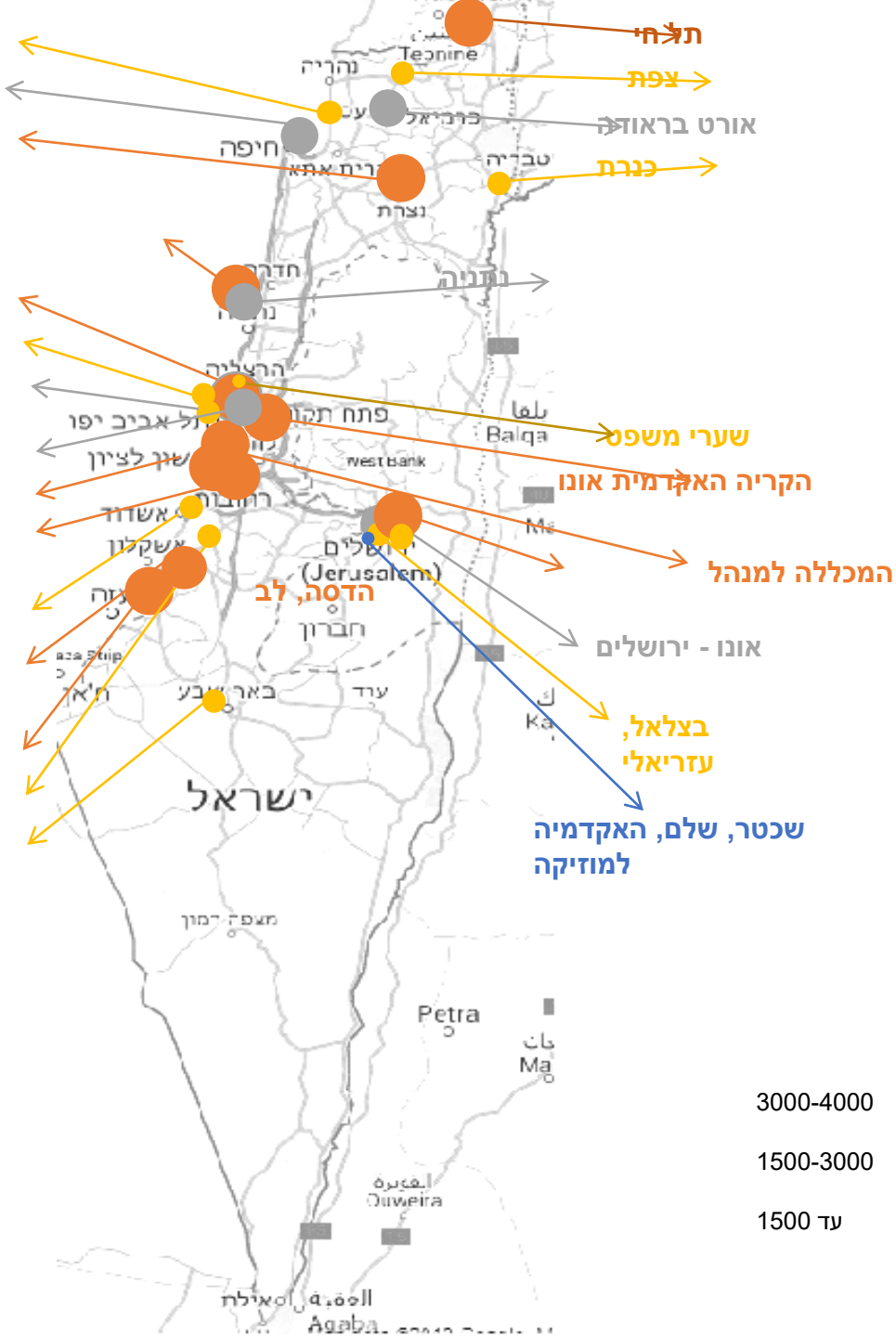
אגף תכנון ומידע – תחומי אחריות בתר"ש

- בניית תחזית הסטודנטים לצרכי התר"ש
- עדכון מודל התקצוב של ות"ת –בין היתר התייחסות לצרכי המשק, החברה ומערכת הה"ג
- תכנון הפיתוח האקדמי של המוסדות המתוקצבים

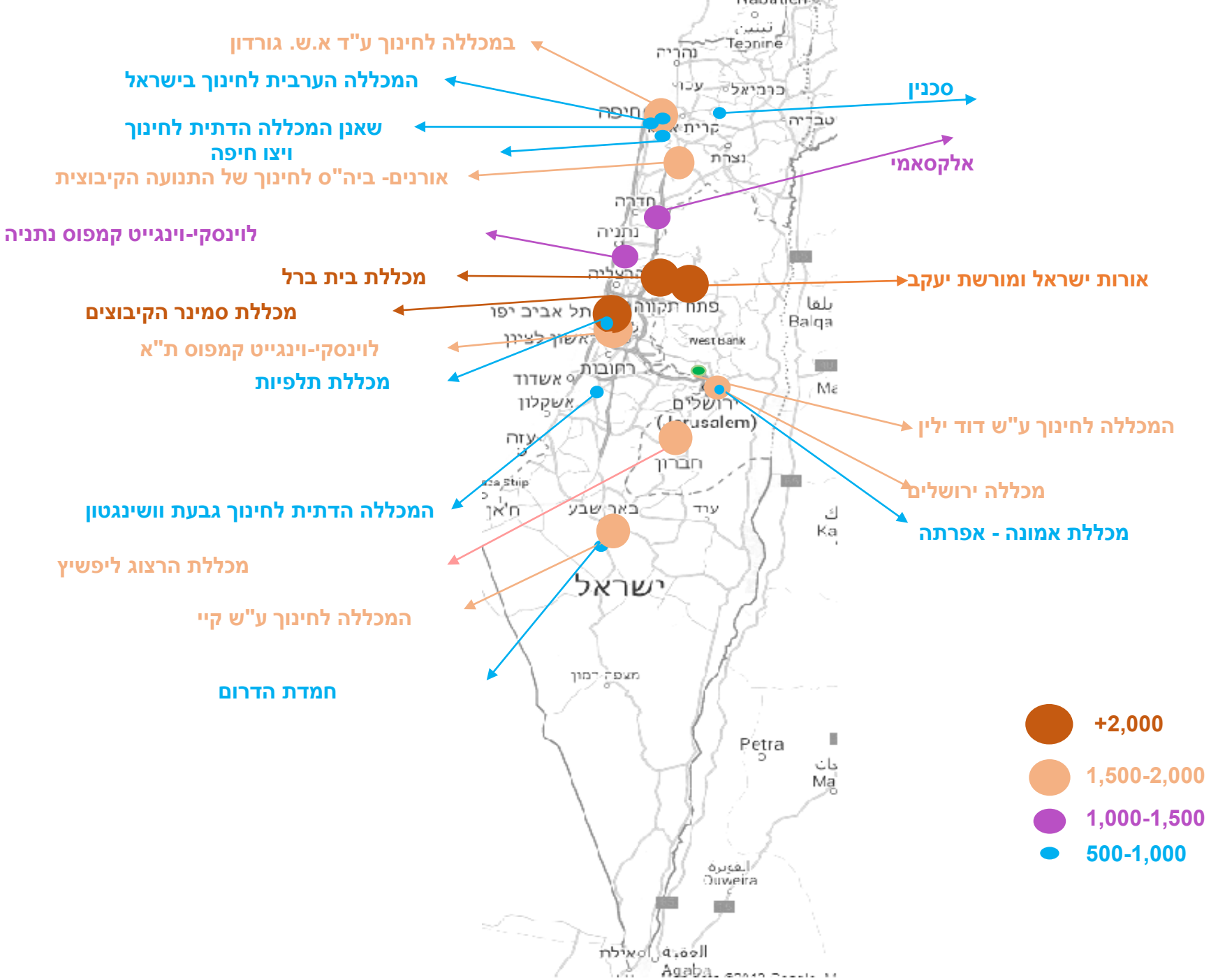
התפתחות המוסדות להשכלה גבוהה

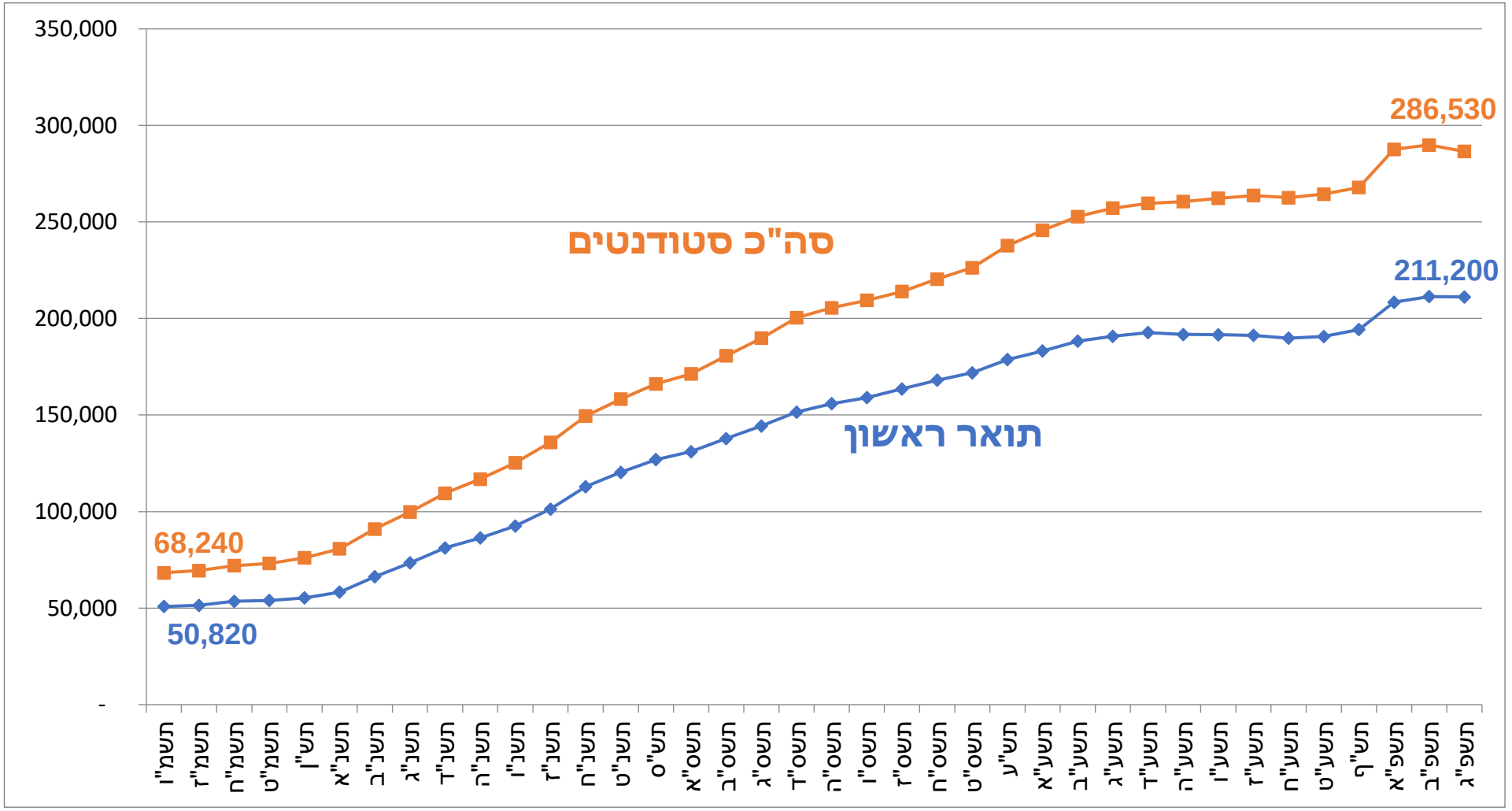
מפת המכללות האקדמיות, תשפ"ג

מפת המכללות האקדמיות לחינוך, תשפ"ג

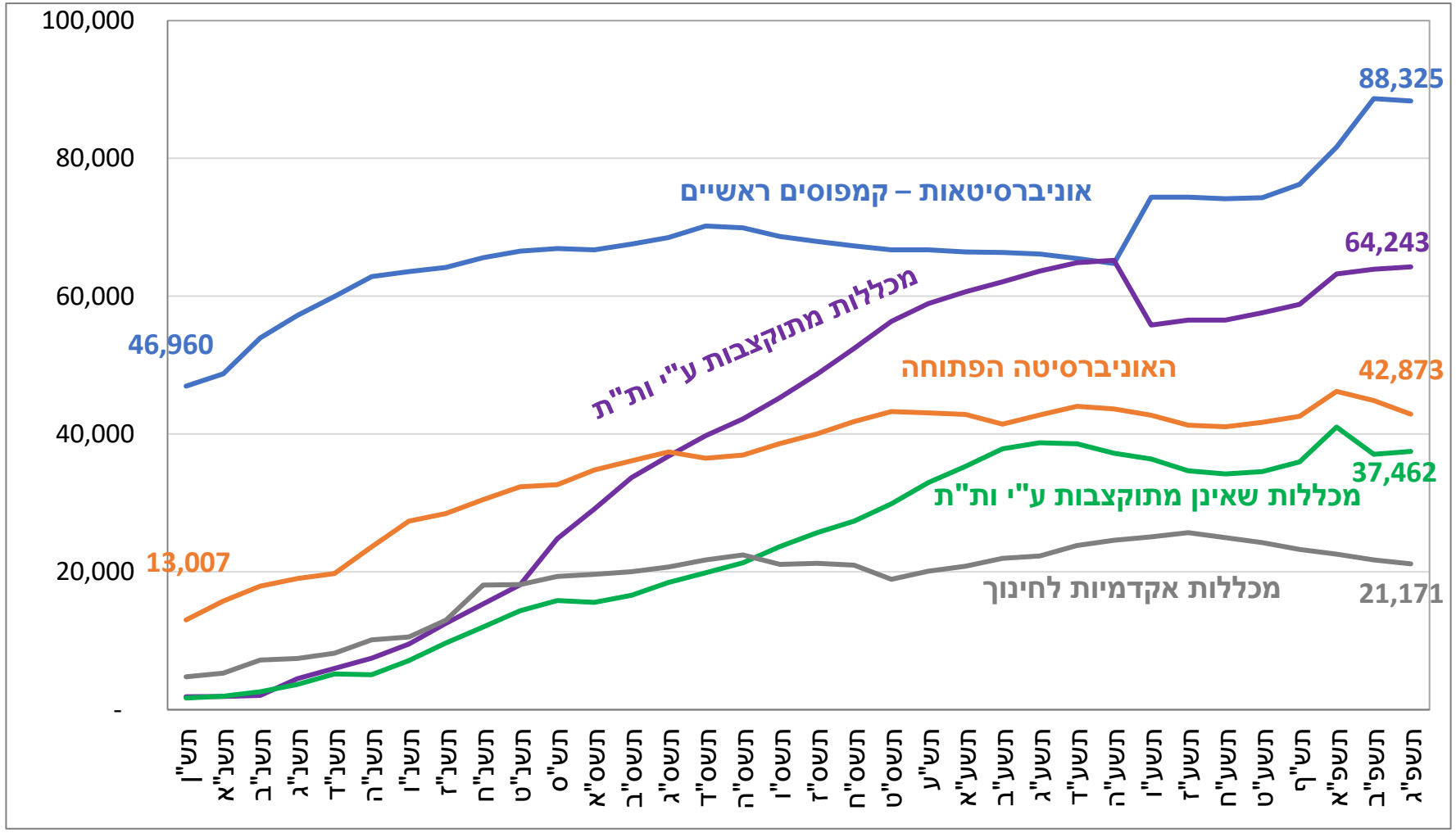

סטודנטים במערכת ההשכלה הגבוהה

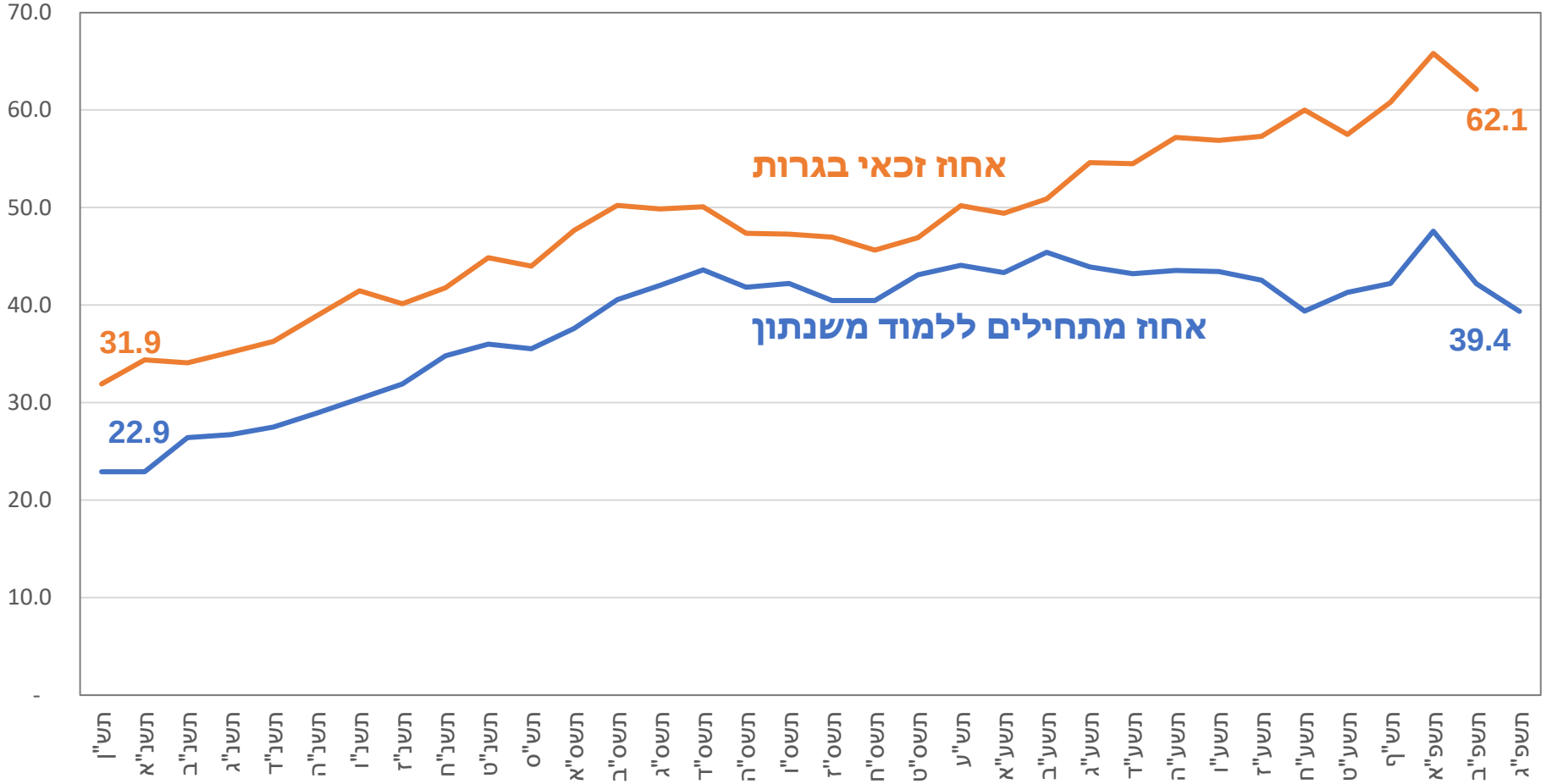
הנתונים אינם כוללים את הלומדים באוניברסיטה הפתוחה אשר למדו בה בתשפ"ג 45,270 סטודנטים,
מהם 42,875 בקורסים לתואר ראשון ו-2,395 לתואר שני.

סטודנטים לתואר ראשון לפי סוג מוסד

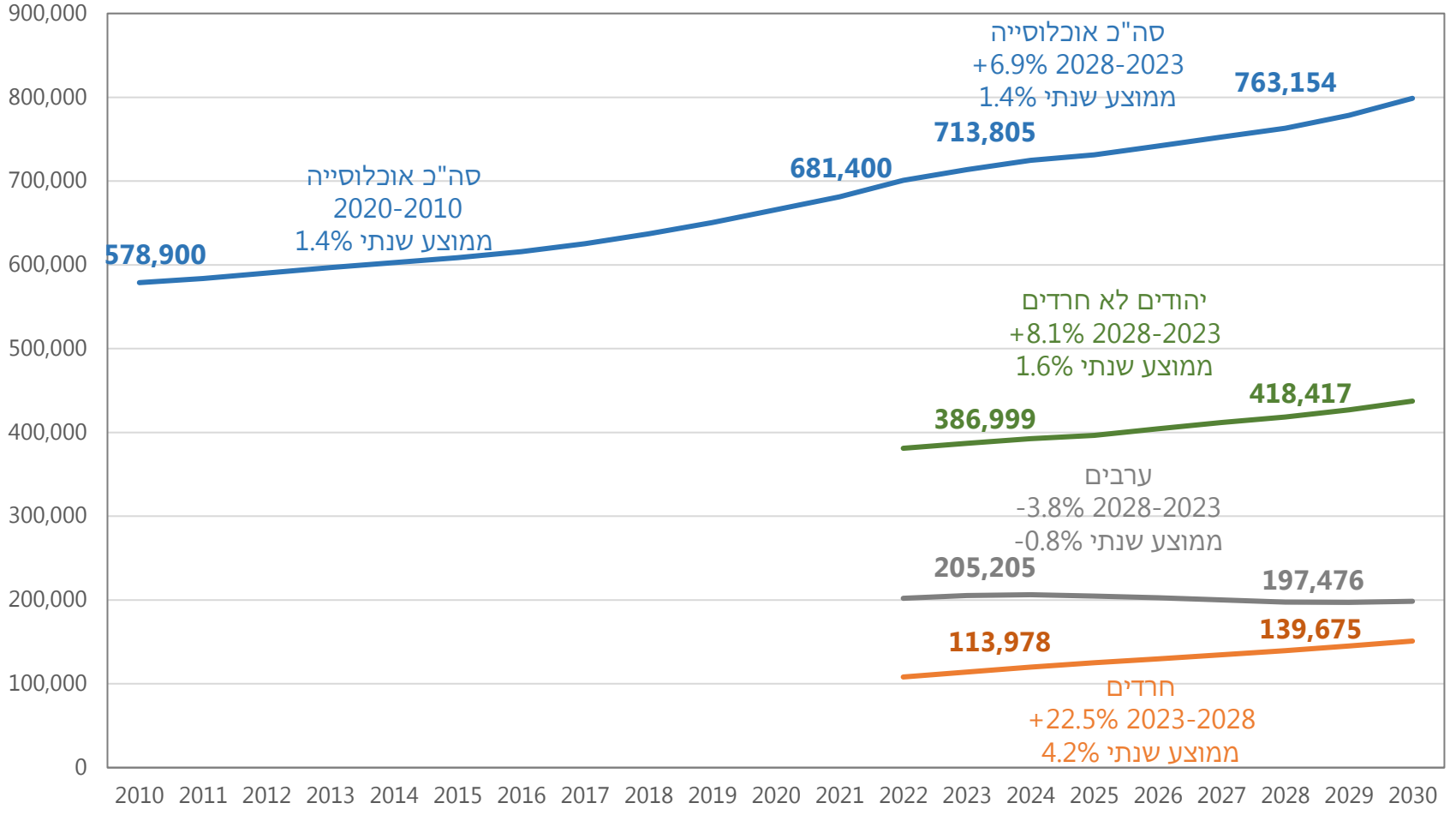
נתוני המכללות שבאחריות אוניברסיטאית נכללים בנתוני המכללות האקדמיות המתוקצבות.
החל מתשע"ו נתוני האוניברסיטאות כוללים את נתוני אונ' אריאל ומתשפ"ב גם את נתוני אונ' רייכמן.

אחוז זכאי בגרות ואחוז סטודנטים חדשים במוסדות להשכלה גבוהה מתוך שנתון ממוצע

אחוז זכאי הבגרות מחושב מאוכלוסיית בני 18, ואחוז המתחילים ללמוד מחושב מתוך שנתון ממוצע של אוכלוסיית בני 20-24.

בני 20-24 לפי קב' אוכלוסייה
התפתחות ותחזית בשנים 2010-2030

סטודנטים לתואר ראשון לפי תחומים נבחרים

תחום לימודים	תש"ע	תשע"ו	תשפ"ב	תשפ"ג	שינוי תשע"ו-תשפ"ג
סה"כ	**178,742**	**193,616**	**211,334**	**211,201**	**9.1%**
לימודי הנדסה	31,918	33,390	37,753	37,647	12.7%
מתמטיקה סטטיסטיקה ומדעי המחשב	9,122	12,996	20,538	22,291	71.5%
המדעים הפיסיקליים	2,484	2,660	3,037	3,004	12.9%
המדעים הביולוגיים	4,675	4,976	6,062	6,067	21.9%
רפואה	1,475	2,089	2,105	2,161	3.4%
מקצועות עזר רפואיים	8,185	12,534	14,774	14,862	18.6%
מדעי החברה	41,171	37,248	38,006	37,374	0.3%
עסקים ומדעי הניהול	19,463	19,164	23,655	23,350	21.8%
משפטים	15,790	16,517	16,005	16,331	-1.1%
מדעי הרוח	13,674	11,897	9,681	9,136	-23.2%
חינוך והכשרה להוראה	22,502	31,210	30,546	29,861	-4.3%
ארכיטקטורה ובינוי ערים	1,623	1,790	1,872	1,897	6.0%
מקצועות העיצוב והאמנויות	5,708	5,992	6,108	6,085	1.6%
חקלאות	970	1,153	1,192	1,135	-1.6%

הנתונים אינם כוללים את הסטודנטים הלומדים באוניברסיטה הפתוחה.

תכנון הפיתוח האקדמי

1. **פניה למשרדי ממשלה וגופים נוספים (יולי 2021)**
   - סקירה מבוססת נתונים
   - צרכי המשק והחברה בישראל ומגמות עתידיות
   - ריכוז החומרים באגף תכנון
2. **פניה למוסדות להשכלה גבוהה (ינואר 2022)**
   - תכנית אסטרטגית של הפיתוח האקדמי של המוסד: תמהיל תחומי של הסגל והסטודנטים, פיתוח תשתיות פיזיות, פיתוח המחקר.
   - מענה לשוק העבודה ולצרכים לאומיים, שילוב אוכלוסיות, בינלאומיות
   - עד 5 הצעות לתכניות לימודים חדשות במחצית הראשונה של התר"ש
   - מכללות לחינוך (משרד החינוך) – עד 5 הצעות לדיון ועד 2 אישורי הגשה במחצית הראשונה של התר"ש
3. **מיפוי החומרים מהמוסדות**
4. **גיבוש ההמלצות המקצועיות של האגפים השונים**
5. **הצגת מתווה ההמלצות להנהלת ות"ת/מל"ג**
6. **דיונים וקבלת החלטות בות"ת ומל"ג**
7. **הודעות למוסדות לגבי כל אחת מההצעות – ניתן/לא ניתן להגשה מפורטת**

עקרונות מנחים ושיקולים מרכזיים

- צרכי המשק והחברה
- קווים מרכזיים ונושאי הדגל של התכנית הרב שנתית
- מדיניות, החלטות ונהלי מל"ג וות"ת
- כיווני הפיתוח האקדמי של המוסדות
- ממצאי ועדות הערכת האיכות והחלטות מל"ג רלוונטיות
- תמונת הרקע התקציבית של כל מוסד
- היבטים גיאוגרפיים של מפת ההשכלה הגבוהה
- משאבים מוגבלים

תר"ש תשפ"ג – תשפ"ח (מחצית ו), ריכוז ההצעות והחלטות המל"ג לפי תחום לימודים

תחום לימודים	תואר ראשון		תואר שני		תואר שלישי		סה"כ	
	סה"כ	מהן: מומלץ לאשר	סה"כ	מהן: מומלץ לאשר	סה"כ	מהן: מומלץ לאשר	סה"כ	מהן: מומלץ לאשר
מדעי הרוח ואמנויות	2	2	7	6	2	1	11	9
חינוך והכשרה להוראה	6	4	11	8	-	-	17	12
מדעי החברה	12	8	11	9	1	-	24	17
עסקים ומדעי הניהול	5	1	4	2	-	-	9	3
משפטים	-	-	3	3	-	-	3	3
מקצועות הבריאות	15	7	5	3	-	-	20	10
מת' סט' ומדעי המחשב	15	12	8	6	1	-	24	18
המדעים הפיסיקליים	1	1	1	1	-	-	2	2
המדעים הביולוגיים	11	9	3	3	1	-	15	12
חקלאות	2	2	1	1	-	-	3	3
הנדסה ואדריכלות	15	6	7	6	1	1	23	13
רב תחומי	-	-	1	1	-	-	1	1
סה"כ	84	52	62	49	6	2	152	103

תחומי לימוד בולטים:

1. **<u>39 תכניות בתחום ההיי טק ומקצועות מעטפת</u>**
   - תואר ראשון – 25, תואר שני – 13, תואר שלישי - 1
   - 26% מכלל התכניות שהוגשו
   - מכללות אקדמיות – 29, אוניברסיטאות – 10
   - פעולות ות"ת ומל"ג בנושא (היי טק 1 2 3)
   - המלצה חיובית לכ-30 תכניות לימודים

2. **<u>16 תכניות בתחום קיימות וסביבה</u>**
   - תואר ראשון – 10, תואר שני – 6
   - משולבות עם תחומי לימוד נוספים
   - אחד מנושאי הדגל של התכנית הרב שנתית של ות"ת
   - המלצה חיובית ל-15 תכניות לימודים

תארים חדשים:

תואר ראשון

- אינטראקציה אנושית עם טכנולוגיה
- התנהגות אנושית בעולם טכנולוגי
- חווית המשתמש
- Sea Tech מדע וטכנולוגיות ימיות
- מדעי החקלאות ואגריטק
- קיימות ושמירת הסביבה
- טכנולוגיות קליניות
- ביו דיזיין: עיצוב, מדע וסביבה

תואר שני

- נוף, מרחב וקיימות
- אגרו-אינפורמטיקה
- ביוטכנולוגיות כחולות וחקלאות ימית מקיימת
- קיימות חברתית וסביבתית
- חקלאות, תזונה וקיימות
- תכנית רב-תחומית בערים ותשתיות חכמות
- נתוני עתק בחברה ומדיניות
- פיתוח, עיצוב וניהול מוצר
- עיצוב משחקים וחוויות וירטואליות
- משפט וטכנולוגיות מידע

תודה